

Garas Kálmán kiállítása elé*

Garas Kálmán fotóművész a portré nagy mestere. Mesteri tudását és kiemelkedő tehetségét egy viszonylag szűk területen bontakoztatja ki elsősorban: zenészek fényképezésében, s még ezt a tevékenységét is elsősorban nyugat-magyarországi zenei események alkalmából fejti ki. Mint tudjuk azonban, a külső határok szűkre szabott voltának – legyenek azok műfaji vagy mennyiségi határok – az égvilágon semmi köze sincs a minőséghez. Vermeer igen kevés képet festett, Chopin pedig – tucatnyi kivételtől eltekintve – csupán szólószongora-műveket komponált; de nem tartoztak-e mindkettő a legnagyobbak legnagyobbjaihoz?

Garas Kálmán persze sok minden mást is művel magas színvonalon – talán elárulhatom, hogy rólam már igazolványképet is készített –, így foglalkozik építészeti fotózással, a tánc és a színház fényképezésével, fotóalbumok készítésével, s zenészeken kívül más művészekről, sőt tudósokról is készített portrékat. Az ő igazi világa azonban nem a műtermi vagy akár az ábrázolt saját környezetében, de kifejezetten a fotózást célzó szituációban készített portré – az ő legszuggesztívebb képei zenélés közben készültek, a művésznek abban az elvarázsolt állapotában, amelyben a zenei időben való feltartóztathatatlan előrehaladás kiragadja őt a közönséges koordináták szorításából. Garas tehetsége – nyugodtan mondhatom: nem mindennapi tehetsége – abban áll, hogy az időbeli dimenziótól megfosztott fotón, az állóképen, mégis megjelenik, hogy úgy mondjam, oda van fényképezve az idő, amelynek szárnyán a művész utazik – vagyis a képen jelen van, érzékelhetővé válik a megfagyott *zene*.

Mi több, bizonyos fokig ugyanezt érezzük azokon a kettősportrékon és csoportképeken is, amelyek nem zenélési szituációban készültek. Sokszor itt is azt érezzük, hogy valamilyen zenei probléma, vagy pusztán az az összetartozás, amely a zenélés során, a zenével kapcsolatban fejlődött ki közöttük, a zenéhez hasonlóan emeli el az ábrázolt személyeket a mindennapi léttől.

Garas Kálmán és mindannyiunk szerencséje, hogy van egy-két jelentékeny kortársa ezen a nagyon szűk területen. Ha viszont az elődeit próbálom számba venni, akkor Molnár Editen kívül nem tudnék megnevezni senkit, aki igazán Garashoz volna mérhető. Molnár megkapó Kodály- vagy Casals-portréi, vagy transzcendens szépségű, mosolygós Richter-fotója klasszikussá teszik őt – de Garas Kálmán mérhetetlenül jellemző és ugyanakkor gyengédséget sugárzó képe a Kurtág-házaspárról, szikrázó tökéletességű és mindent elmondó Csalog Gábor-portréja, a pillanat dinamikáját megrázó erővel tükröző Kelemen Barnabás-fotója vagy a titokzatos, melegségében is szinte földöntúli Ligeti-arckép is biztosan túl fog élni mindannyiunkat.

Szerencsére Garas nem annyira a Vermeerek, mint inkább a Chopinek kategóriájába tartozik: a szombathelyi Bartók Szeminárium, illetve a Bartók-fesztivál, majd jóval később a Savaria Régi Zenei Műhely, illetve a lemezborítók, lemezkísérő füzetek világa valóságos vizuális mikrokozmoszá állt össze eddigi élete munkája során: s itt most nem a „mikrón”, hanem a „kozmoszon” van a hangsúly.

* Elhangzott 2014. március 21-én a budapesti Music Centerben.